

**UNIVERZITET „PRIVREDNA AKADEMIJA” BRČKO DISTRIKT
BOSNE I HERCEGOVINE**

POSLOVNI I PRAVNI FAKULTET

EKONOMIJA I POSLOVANJE

DIPLOMSKI RAD

DIVERSIFIKACIJA PROIZVODA I USLUGA U BOSNI I HERCEGOVINI

Mentor

Prof. dr Petar Tamamović

Student

Stefan Spasojević

Brcko 2025, godina

SADRŽAJ

1. UVOD.....	6
2. TEORIJSKI OKVIR DIVERSIFIKACIJE	8
2.1. Vrste diversifikacije	8
2.2. Istorijat pojave diversifikacije.....	9
3. PROIZVOD I USLUGA.....	12
3.1. Proizvod	12
3.2. Usluga.....	12
4. PROCES DIVERSIFIKACIJE PROIZVODA I USLUGA	14
4.1. Razlozi za diversifikaciju proizvoda i usluga	15
4.2. Diversifikacija proizvoda i usluga u skladu s novim trendovima ulaganja i biznisima 21. vijeka	17
5. PRIVREDA BOSNE I HERCEGOVINE	20
5.1. Struktura privrede.....	20
5.2. Glavne karakteristike.....	20
5.3. Tranzicioni izazovi i evropske integracije.....	21
5.4. Makroekonomski pokazatelji	21
6. POTREBE ZA DIVERSIFIKACIJOM PROIZVODA I USLUGA U BOSNI I HERCEGOVINI	26
6.1. Analiza potreba za diversifikacijom proizvoda i usluga u Bosni i Hercegovini	27
6.2. Preporuke za diversifikaciju proizvoda i usluga u Bosni i Hercegovini	32
6.3. Prepreke za uspješnu diversifikaciju proizvoda i usluga u Bosni i Hercegovini	35
6.4. Uloga institucionalne i ekonomske podrške u procesu diversifikacije u BiH.....	37
6.5. Diversifikacija proizvoda i usluga s posebnim osvrtom na mlade u BiH	38
6.6. Diversifikacija usluga u oblasti internet poslovanja	42
7. SWOT ANALIZA DIVERSIFIKACIJE PROIZVODA I USLUGA U BOSNI I HERCEGOVINI	44
8. POZITIVNI PRIMJERI DIVERSIFIKACIJE PROIZVODA I USLUGA U BIH	48
ZAKLJUČAK	50
POPIS SLIKA I TABELA	51
LITERATURA	51

SAŽETAK

Kroz ovaj rad obrađena je tema “*Diversifikacija proizvoda i usluga u Bosni i Hercegovini*”, koja je proizašla iz posmatranja privrednog okruženja, koje pokazuje ograničen obim domaćeg tržišta, visok stepen uvozne zavisnosti, relativno nisku tehnološku razvijenost što sve predstavlja izazove s kojima se suočavaju preduzeća u Bosni i Hercegovini.

Cilj ovog rada je analizirati teorijske osnove i značaj diversifikacije proizvoda i usluga, istražiti specifičnosti diversifikacije u kontekstu Bosne i Hercegovine, identifikovati glavne razloge i motivacione faktore za diversifikaciju domaćih preduzeća, prepoznati prepreke i ograničenja sa kojima se preduzeća suočavaju u procesu diversifikacije i predložiti smjernice i preporuke koje bi mogle doprinijeti unapređenju strategija diversifikacije i jačanju konkurentne pozicije bosanskohercegovačke privrede.

U ovom radu, teoretski su obrađeni pojmovi diversifikacije, proizvod, usluga, privreda Bosne i Hercegovine i potreba za diversifikacijom. Kroz primjere predstavljenih poduzeća odrađene su tri analize poslovanja koje igraju ulogu u definisanju njihove konkurentnosti i uspjehnosti poslovanja. Korištene su SWOT i komparativna analiza.

Ključne riječi: Diversifikacija, Proizvod, Usluga, Privreda BiH i Inovacija.

ABSTRACT

This paper addresses the topic of “*Diversification of products and services with a focus on the economy of Bosnia and Herzegovina*”, which emerged from observing the economic environment, which shows a limited domestic market, a high degree of import dependence, and relatively low technological development, all of which represent challenges faced by companies in Bosnia and Herzegovina.

The aim of this paper is to analyze the theoretical foundations and importance of diversification of products and services, explore the specifics of diversification in the context of Bosnia and Herzegovina, identify the main reasons and motivational factors for the diversification of domestic companies, recognize the obstacles and limitations that companies face in the diversification process, and propose guidelines and recommendations that could contribute to improving diversification strategies and strengthening the competitive position of the Bosnian and Herzegovina economy.